

Rammeavtalens Vedlegg 8.4 Etske retningslinjer

REMA 1000s etiske retningslinjer for leverandører

I. INNLEDNING

REMA 1000 jobber for å fremme gode arbeids- og miljøforhold i våre leverandørkjeder. Dette ønsker vi å gjøre i nært samarbeid med våre leverandører og samarbeidspartnere. For å tydeliggjøre REMA 1000s posisjon internt og overfor våre leverandører, har vi utarbeidet retningslinjer for ansvarlige innkjøp. Retningslinjene dekker grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og korrupsjon. Dokumentet skal signeres og returneres til REMA 1000.

REMA 1000 forlanger ærlighet og integritet i alle deler av vår virksomhet og forventer det samme fra våre forretningspartnere. REMA 1000 forventer at alle leverandører forplikter seg til, og jobber hardt for å oppnå tilbørlige praksiser gjennom kontinuerlig forbedring, transparens og ærlighet om utfordringer knyttet til etterlevelsen av retningslinjene.

REMA 1000 er medlem av Initiativ for etisk handel (IEH). IEH er en medlemsorganisasjon for organisasjoner, private og offentlige virksomheter, og en pådriver og et ressurscenter for etisk handel. REMA 1000 rapporterer til IEH om progresjon i vårt arbeid med etisk handel og denne rapporten er offentlig tilgjengelig.

REMA 1000 evaluerer kontinuerlig og forbedrer ved behov vår egen policy og innkjøpspraksis for å fremme leverandørenes og underleverandørenes overholdelse av retningslinjene. REMA 1000 vil informere leverandørene om eventuelle oppdateringer eller endringer av retningslinjene, og gi varsel i god tid slik at de kan tilpasse seg de nye kravene.

II. PRINSIPPER

1. Grunnleggende prinsipper

Våre leverandører skal levere varer og tjenester til REMA 1000 som er produsert i overensstemmelse med retningslinjene. Etterlevelse av retningslinjene er like viktig som å etterleve våre kvalitetsstandarder og leveringsfrister. Leverandørene skal også videreformidle og følge opp retningslinjene hos sine egne leverandører og underleverandører.

Når det ved granskning oppdages at retningslinjene ikke følges, forventer REMA 1000 at manglene utbedres. Det forventes at leverandører og fabrikker tar grep i henhold til granskningsfunn, og gjør de påkrevde endringer etter en avtalt forbedringsplan. Hvis dette gjøres, forplikter REMA 1000 seg til å samarbeide med leverandører og fabrikker for å gjøre dem bedre i stand til å følge retningslinjene i et langtidsperspektiv.

Leverandøren forplikter seg til fullstendig transparens overfor REMA 1000, og skal innen rimelighetens grenser skaffe informasjon som REMA 1000 etterspør, og gi REMA 1000 tilgang til denne. Dette gjelder blant annet informasjon om produkt ingredienser- og deler, produksjonsprosessen, arbeidsforhold, helse og sikkerhet, underleverandører og produksjonens innvirkning på miljøet.

2. Implementering og dokumentasjon

Leverandørene skal formidle retningslinjene til underleverandører, og overvåke implementeringen, i tillegg til å gjøre retningslinjene kjent i alle relevante deler av organisasjonen. Leverandøren skal arkivere dokumentasjon som viser etterlevelsen av retningslinjene og tiltak som gjøres for dette formål, og skal være i stand til å fremlegge relevant dokumentasjon på forespørsel fra REMA 1000.

Enhver leverandør som produserer produkter som selges under REMA 1000-varemerket, eller på andre måter produseres etter REMA 1000s spesifikasjoner, skal en gang i året fylle ut et leverandørporteføljeskjema og utarbeide en «1 sides profil». Dette skal fylles ut av alle fabrikker og steder der leverandøren lager eller kjøper produkter for REMA 1000, og det skal returneres det til den relevante REMA 1000-enhet innen 1 måned etter mottakelsen av et slikt skjema fra REMA 1000. Se brosjyren «REMA 1000 Responsible Supply Chain Partnership» for mer informasjon om skjemaene. Slik informasjon kan med varsel innen rimelig tid også bli krevd for andre leverandører og produkter.

3. Granskning

På oppfordring fra REMA 1000 må leverandøren kunne dokumentere at retningslinjene etterleves. Det kan gjøres ved egevaluering av leverandørens virksomhet (enten via REMA 1000 internt eller eksterne systemer som Sedex-plattformen, www.sedex.org.uk/) og/eller stedlig granskning av leverandører og deres produksjonssteder utført av REMA 1000 eller tredjeparts granskere.

Granskning vil bli gjennomført i overensstemmelse med metodologien i internasjonale standarder, så som SMETA, SA8000 og ISO14001. Granskningstypen(e) som skal gjennomføres skal, om mulig, avtales mellom REMA 1000 og leverandøren på forhånd.

REMA 1000 eller våre representanter skal innenfor lovens grenser ha rett til å foreta inspeksjoner og granske leverandørens lokaler ved både varslede og uanmeldte besøk, og foreta inspeksjoner av leverandørens leverandør- og produksjonskjede, inkludert underleverandører. Leverandøren skal proaktivt og lojalt legge til rette for REMA 1000s gjennomføring av dette, for eksempel ved å skaffe informasjon og nok ressurser, og ved å inkludere slike inspeksjonsrettigheter i leverandørkontrakten med underleverandører. I gjennomsnitt vil REMA 1000 eller representanter for REMA 1000, på leverandørens regning, gjennomføre en årlig granskning av hvert lokale og produksjonssted.

REMA 1000 eller REMA 1000s representanter kan i tillegg og forut for samarbeidsforholdet, gjennomføre en forhåndssjekk og granskning av leverandørens virksomhet. Kostnader

relatert til slik forhåndssjekk skal bli tilbakebetalt av leverandøren til REMA 1000 ved inngåelse av kjøpskontrakten, som en betingelse for at kontrakten skal bli bindende. Flere detaljer om granskninger, inkludert tiltak for å redusere overflødig granskning og «Beyond audit tools» er omtalt i brosjyren «REMA 1000 Responsible Supply Chain Partnership».

Kostandene leverandøren må bære for de nevnte årlige granskninger og forhåndsgranskninger kan variere etter for eksempel størrelsen på lokalene, fra ca 1500 til 3000 USD (tall fra 2015, tilsvarer ca. NOK 12000 - 24000). Kostnader for ytterligere granskninger skal bæres av REMA 1000, bortsett fra hvis REMA 1000 på bakgrunn av granskningen eller på annen måte finner at leverandøren er skyldig i betydelige brudd på retningslinjene. Eksempler på slike betydelige brudd kan være (i) inkonsistens eller ufullstendighet i informasjonen presentert til REMA 1000, for eksempel oversikt over arbeidstakerens lønn og timer; registreringer/erklæringer knyttet til hviletid, eller delvis bruk av underleverandører eller outsourcing, (ii) REMA 1000s granskninger blir hindret eller begrenset, for eksempel ved nektelse av tilgang til produksjonssteder eller dokumenter, eller ved ikke å bli tilbudt å foreta konfidensielle intervjuer med arbeidstakere og (iii) leverandøren viser manglende vilje til å forbedre tidligere brudd på retningslinjene.

4. Outsourcing og sporbarhet

Leverandøren må innhente samtykke fra REMA 1000 før produksjonen eller deler av produksjonen outsources til underleverandører/underkontraktører, hvis man ikke har vært enig om dette fra før. Hvert produkt og dets ingredienser skal være sporbart gjennom hvert ledd i produksjons- og distribusjonsprosessen, inkludert det endelige produksjonsstedet. På forespørsel fra REMA 1000 skal leverandøren informere REMA 1000 om alle de angjeldende underleverandører og produksjonssteder og fremlegge relevant kontaktinformasjon.

III. KRAV TIL EGEN VIRKSOMHET

Når vi oppnevner nye leverandører vil vi vektlegge sosiale og miljømessige standarder, så vel som kommersielle aspekter.

REMA 1000, inkludert alle ansatte, skal aldri tilby eller motta ulovlige eller urettmessige pengegaver eller andre godtgjørelser for å oppnå forretningsmessige eller private fordeler for egen del eller fordeler for kunder, agenter eller leverandører.

REMA 1000 og REMA 1000s leverandører skal unngå handelspartnere som har aktiviteter i land som er pålagt handelsboikott av FN og/eller norske myndigheter.

IV. KRAV TIL FORHOLD I LEVERANDØRKJEDEN

REMA 1000s retningslinjer for ansvarlige innkjøp er basert på internasjonalt anerkjente FN- og ILO- konvensjoner* og angir minimums- og ikke maksimumsstandarder. Lovgivningen på produksjonsstedet skal respekteres. Der hvor nasjonale lover og reguleringer dekker samme tema som disse retningslinjene, skal den høyeste standarden gjelde.

1. Tvangsarbeid/slavearbeid (ILO konvensjon nr. 29 og 105)

1.1. Det skal ikke forekomme noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid. Arbeidere skal stå fritt til å forlate arbeidsplassen ved arbeidshagens slutt.

1.2. Arbeidere skal ikke måtte levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver og skal fritt kunne avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.

2. Fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILO konvensjon nr. 87, 98, 135 og 154)

2.1. Arbeidere skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget ønske, og til å forhandle kollektivt. Arbeidsgiver skal ikke blande seg inn i, hindre eller motarbeide fagorganisering eller kollektive forhandlinger.

2.2. Fagforeningsrepresentanter skal ikke diskrimineres eller hindres i å utføre sitt fagforeningsarbeid på arbeidsstedet.

2.3. Dersom retten til fri organisering og/eller kollektive forhandlinger er begrenset ved lov, skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling.

3. Barnearbeid (FNs konvensjon om barnets rettigheter, ILO konvensjon nr. 138, 182 og 79, ILO anbefaling nr. 146)

3.1. Minstealder for arbeidere skal ikke være mindre enn 15 år og i tråd med

- (i) nasjonal minstealder for ansettelse, eller;
- (ii) minstealder for obligatorisk skolegang,

med høyeste alder som gjeldende. Dersom lokal minstealder er satt til 14 år i tråd med unntaket i ILO konvensjon 138, kan dette aksepteres.

3.2. Nyrekruttering av barnearbeidere i strid med ovennevnte minstealder skal ikke finne sted.

3.3. Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som er til skade for deres helse, sikkerhet eller moral, inkludert nattarbeid.

3.4. Det skal etableres handlingsplaner for snarlig utfasing av barnearbeid som er i strid med ILO- konvensjonene 138 og 182. Handlingsplanene skal dokumenteres og kommuniseres til relevant personale og andre interessenter. Det skal legges til rette for støtteordninger, hvor barn gis mulighet til utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder. Alle slike saker skal oppgis til REMA 1000 for drøftelse.

3.5. Arbeidsgiver skal ha en bekreftet kopi av et offisielt dokument som viser arbeiderens fødselsdato. I land hvor dette ikke er mulig, skal arbeidsgiver innføre en egnet metode for evaluering av arbeidernes alder.

4. Diskriminering (ILO konvensjon nr. 100 og 111 og FNs Kvinnediskrimineringskonvensjon)

4.1. Det skal ikke forekomme diskriminering når det gjelder ansettelse, avlønning, adgang til opplæring, forfremmelse, oppsigelse eller pensjonering basert på etnisk tilhørighet, nasjonalitet, språk, religion, kaste, alder, uførhet, kjønn, sivil status, seksuell legning, fagforeningsarbeid eller sosial eller politisk tilhørighet, eller annen holdning.

4.2. Det skal etableres vern mot seksuelt påtrengende, truende, fornærmende eller utnyttende adferd og mot diskriminering eller oppsigelse på usaklig grunnlag, f. eks ekteskap, graviditet, foreldrestand eller status som HIV-smittet.

5. Brutal behandling

5.1. Fysisk mishandling eller avstraffelse, eller trussel om fysisk mishandling er forbudt. Det samme gjelder seksuelt eller annet misbruk og andre former for ydmykelser.

6. Helse, miljø og sikkerhet (ILO konvensjon nr. 155 og anbefaling nr. 164)

6.1. Det skal arbeides for å sikre arbeidere et sikkert og sunt arbeidsmiljø. Farlige kjemikalier og andre stoffer skal håndteres forsvarlig. Nødvendige tiltak skal iverksettes for å forhindre og minimere ulykker, brann og helseskader som resultat av, eller relatert til, forhold på arbeidsplassen.

6.2. Arbeidere skal ha jevnlig og dokumentert opplæring i helse og sikkerhet. Helse- og sikkerhetsopplæring skal gjentas for nyansatte og omplasserte arbeidere. Arbeidere i farlige områder bør gis løpende opplæring.

6.3. Arbeidere skal ha tilgang til rene sanitærfasiliteter og rent drikkevann. Hvis relevant, skal arbeidsgiver også besørge tilgang til fasiliteter for trygg oppbevaring av mat.

6.4. Hvis arbeidsgiver tilbyr losji, skal dette være rent, sikkert, tilstrekkelig ventilert og med tilgang til rene sanitærfasiliteter og rent drikkevann.

7. Lønn (ILO konvensjon nr. 131)

7.1. Lønn og sosiale goder til arbeidere for en normal arbeidsuke skal minst være i tråd med nasjonale minstelønnsbestemmelser eller bransjestandard, hvor den høyeste minstelønn skal gjelde. Lønn skal alltid være tilstrekkelig til å dekke grunnleggende behov, inkludert noe sparing.

7.2. Lønnsforhold og utbetaling av lønn skal være skriftlig avtalefestet før arbeidet påbegynnes. Avtalen skal være forståelig for arbeideren.

7.3. Fratrukk i lønn som disiplinærreaksjon tillates ikke.

8. Arbeidstid (ILO konvensjon nr. 1 og 14)

8.1. Arbeidstid og pauser skal være i tråd med nasjonale lover eller bransjestandard, og ikke overstige arbeidstid i samsvar med gjeldende internasjonale konvensjoner. Normal arbeidstid per uke skal vanligvis ikke overstige 48 timer.

8.2. Arbeidere skal ha minst én fridag per 7 dager.

8.3. Overtid skal være frivillig og begrenset. Anbefalt maksimum overtid er 12 timer per uke, dvs. samlet arbeidstid på 60 timer per uke. Unntak fra dette kan aksepteres dersom det er regulert av en kollektiv avtale eller nasjonal lov.

8.4. Arbeidere skal alltid ha overtidstillegg ved arbeidstid utover normal arbeidstid (se punkt 8.1 over), minimum i tråd med gjeldende lover.

9. Regulære ansettelser

9.1. Forpliktelser overfor arbeidere, i tråd med internasjonale konvensjoner, nasjonale lover og regler om regulære ansettelser, skal ikke omgås gjennom bruk av korttidsengasjementer (som bruk av kontraktsarbeidere, løsarbeidere og dagarbeidere), underkontraktører eller andre arbeidsrelasjoner.

9.2. Alle arbeidere har krav på arbeidskontrakt på et språk de forstår, med angivelse av deres lønnsvilkår og betalingsmetoder, før ansettelsesforhold inngås.

9.3. Lærlingprogram skal være klart definert med hensyn til varighet og innhold.

10. Marginaliserte befolkningsgrupper

10.1. Produksjon og bruk av naturressurser skal ikke bidra til å ødelegge ressurs- og inntektsgrunnlag for marginaliserte befolkningsgrupper, for eksempel ved å beslaglegge store landarealer, uforsvarlig bruk av vann eller andre naturressurser som befolkningsgruppene er avhengig av.

11. Miljø

11.1. Tiltak for å redusere negative effekter på helse og miljø i hele verdikjeden skal gjennomføres gjennom minimering av utslipp, fremme effektiv og bærekraftig ressursbruk, inkludert energi og vann og minimering av drivhusgassutslipp i produksjon og transport. Lokalmiljøet på produksjonsstedet skal ikke bli drevet rovdrift på eller skadet av forurensning.

11.2. Nasjonal og internasjonal miljølovgivning og reguleringer skal overholdes og relevante utslippsstillatelser skal innhentes.

12. Korrupsjon

12.1. Leverandøren skal overholde gjeldende lover vedrørende bestikkelser, korrupsjon, bedrageri og annen forbudt forretningspraksis. Leverandøren skal ikke tilby, love eller gi noen form for utilbørlig fordel, gunstbevisning eller insitament til noen offentlig tjenesteperson, internasjonal organisasjon, eller annen tredjepart.

12.2. Leverandøren skal ikke, direkte eller indirekte, tilby gaver til ansatte i REMA 1000 eller personer som representerer REMA 1000 eller noen av deres nærstående, med mindre gaven er av ubetydelig verdi. Representasjon, så som sosiale arrangementer, måltider og underholdning, kan tilbys dersom det foreligger et legitimt forretningsformål, og kostnaden holdes innen rimelighetens grenser. Reiseutgifter for personer som representerer REMA 1000 skal betales av REMA 1000. Representasjon, utgiftsdekning eller gaver skal ikke tilbys eller mottas i situasjoner med kontraktsanbud, -forhandlinger eller -tildelinger.

12.3. Leverandøren skal under ingen omstendighet forårsake, eller ta del i noen overtredelse av allmenn eller særskilt konkurranselovgivning, så som ulovlig prissamarbeid eller ulovlig markedsdeling.

13. Konkurranselovgivning

13.1 Leverandøren skal ikke under noen omstendigheter forårsake eller ta del i brudd på generell eller spesiell konkurranselovgivning, som ulovlig prissamarbeid og ulovlig markedsdeling.

14 Dyrevelferd

14.1 For produkter basert på dyr skal dyrenes velferd vies tilstrekkelig oppmerksomhet gjennom hele verdikjeden. Som et minimum skal leverandøren overholde lokal lovgivning.

15. Ledelsessystem hos leverandører

Ledelsessystem er sentralt for implementering av etiske retningslinjer. REMA 1000 understreker viktigheten av at leverandør har systemer som støtter implementeringen av disse. Forventningene er tydeliggjort ved at:

- Leverandøren bør utpeke en ansvarlig, sentralt i organisasjonen, med ansvar for implementering av de etiske retningslinjene i egen organisasjon og virksomhet.
- Leverandøren skal gjøre retningslinjene kjent i alle relevante deler av sin organisasjon.
- Leverandøren skal arkivføre tilstrekkelig materiell til å dokumentere overholdelse av disse retningslinjer, og skal være i stand til å fremlegge rimelig informasjon på forespørsel fra REMA 1000. En gransker oppnevnt av REMA 1000 skal, dersom REMA 1000 ber om det, gis adgang til arkiver og til annen informasjon for å verifisere slik overholdelse.
- Leverandøren skal innhente samtykke fra REMA 1000 før produksjon eller deler av produksjon settes ut til en underleverandør/kontraktør der dette ikke er avtalt på forhånd.
- Når leverandøren benytter underleverandører for produkter som skal leveres til REMA 1000, skal hvert produkt og dets ingredienser kunne spores gjennom hvert ledd i produksjons- og distribusjonskjeden, inkludert det endelige produksjonsstedet. På forespørsel fra REMA 1000 skal leverandøren informere REMA 1000 om alle de angjeldende underleverandører og produksjonssteder og fremlegge relevant kontaktinformasjon.

V. KONTRAKT OG SANKSJONER

Når retningslinjene her har blitt kommunisert til en spesifikk leverandør, skal de bli ansett å utgjøre en integrert del av kontraktsgrunnlaget mellom leverandøren og den aktuelle REMA 1000-enhet.

Ved brudd på retningslinjene vil REMA 1000 i samarbeid med leverandøren lage en plan for utbedring av manglene. Leverandøren skal gjøre sitt ytterste for å implementere korrigerende tiltak innen avtalt tidshorisont og informere REMA 1000 om slike tiltak. Heving av kontrakt vil kun forekomme dersom (i) leverandør, etter gjentagende henvendelser, ikke viser vilje eller evne til å rette opp forholdene, eller (ii) leverandøren eller noen av dennes underleverandører har begått vesentlige overtredelser eller gjentatte overtredelser av kravene i disse retningslinjene. Slik heving skal tre i kraft fra tidspunktet angitt i et skriftlig hevingsvarsel fra REMA 1000. Bestemmelsen her er ikke til hinder for at REMA 1000 og leverandøren har andre rettigheter og plikter etter andre kontraktsdokumenter.

* De til enhver tid gjeldende regler kommer til anvendelse dersom det ikke er samsvar med henvisningene her.

REMA 1000

23.09.2015

Sted, dato:

REMA 1000
